

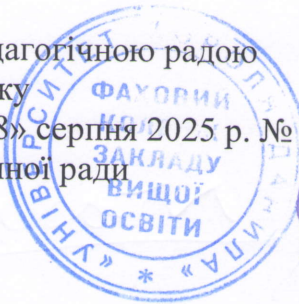
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Циклова комісія з юридичних дисциплін

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

для здобувачів фахової передвищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність»
спеціальності 262 Правоохоронна діяльність

Затверджено педагогічною радою
Фахового коледжу
Протокол від «28» серпня 2025 р. № 1
Голова педагогічної ради

Володимир ЯСЛИК

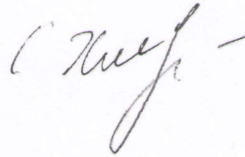
Схвалено методичною радою
Фахового коледжу
Протокол №1 від «28 » серпня 2025 р. № 1
Голова методичної ради

Олег КЛІЩ

Програму підсумкової атестації розглянуто і схвалено на засідання циклової комісії з юридичних дисциплін.

Протокол від «28 » серпня 2025 р. № 1

Голова циклової комісії

Світлана ХОДАК

Розробники:

Ходак С.М. – голова з циклової комісії з юридичних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач циклової комісії з юридичних дисциплін, кандидат юридичних наук.

Огерук І.С. – викладач циклової комісії з юридичних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, кандидат юридичних наук.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ.....	5
2. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ БІЛЕТІВ.....	5
3. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ.....	9
4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ	11
5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	16

ВСТУП

Програма підсумкової атестації для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності **262 Правоохоронна діяльність** за освітньо-професійною програмою «**Правоохоронна діяльність**» спрямована на перевірку досягнень результатів навчання, визначених вказаною освітньо-професійною програмою.

Мета підсумкової атестації – з'ясувати рівень професійної підготовки випускників, його відповідність вимогам стандарту фахової передвищої освіти та освітньо-професійної програми.

У програмі підсумкової атестації відображено основні вимоги змісту підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю **262 Правоохоронна діяльність** узгоджені з освітньо-професійною програмою за компетентностями й результатами навчання відповідно до Матриці відповідності компетентностей випускника освітнім компонентам ОПП та Матриці відповідностей результатів навчання освітнім компонентам ОПП.

1. ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Підсумкова атестація здійснюється відкрито і публічно.

Порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії і проведення атестації здобувачів фахової передвищої освіти регламентує «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Фаховому коледжі ЗВО «Університет Короля Данила».

Оцінки кваліфікаційного іспиту виставляє кожен член комісії. За теоретичну і практичну частину екзамену виставляється одна оцінка. Повторне складання (перескладання) іспиту з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні іспитів, а також про присвоєння здобувачам фахової передвищої освіти кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів *голос Голови ЕК є вирішальним*.

Якщо відповідь здобувача фахової передвищої освіти на кваліфікаційному екзамені не відповідає вимогам рівня атестації, Екзаменаційна комісія приймає рішення про те, що здобувач фахової передвищої освіти не пройшов атестацію і у протоколі засідання Екзаменаційної комісії йому проставляється оцінка «незадовільно» (*0-34 балів*).

У випадку, якщо здобувач фахової передвищої освіти не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії для складання іспитів, то в протоколі зазначається, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою на засідання.

Здобувач фахової передвищої освіти, який отримав незадовільну оцінку при складанні комплексного екзамену (на випускному курсі), відраховується з Фахового коледжу. Йому видається довідка встановленого зразка.

Здобувачі фахової передвищої освіти, які не склали комплексного екзамену, мають право на повторну з наступного навчального року атестацію протягом трьох років після відрахування із закладу освіти у період роботи, згідно затвердженого графіку Екзаменаційної комісії з відповідної спеціальності. Повторно складаються тільки ті екзамени, з яких була отримана незадовільна оцінка.

2. СТРУКТУРА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

В освітньо-професійній програмі “Правоохоронна діяльність” визначено 26 освітніх компонент, загальним обсягом 108 кредитів ЄКТС, які забезпечують результати навчання без врахування вибіркової складової (12 кредитів) ЄКТС. Екзаменаційні питання укладені відповідно до переліку навчальних дисциплін, визначених у навчальному плані спеціальності. Розподіл питань між модулями програми здійснений пропорційно до кількості кредитів, передбачених планом на вивчення навчальної дисципліни.

З цього переліку 21 освітній компонент ОПП (загальним обсягом 77 кредитів) та практична підготовка (12 кредитів) не включені в програму підсумкової атестації:

1. “Українська мова (за проф. спрямуванням) (4 кредити) - оскільки компетентність “здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово” підтверджується по факту спілкування з Екзаменаційною комісією;

2. “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” (6 кредитів) - оскільки Екзаменаційна комісія має можливість перевірити здатність випускника сформулювати відповідь іноземною мовою в процесі здачі іспиту;

3. “Етичні стандарти правоохоронної діяльності” (3 кредити), “Цінності громадянського суспільства” (4 кредити), “Безпека життєдіяльності” (3 кредити), “Фізична підготовка та навички самозахисту” (4 кредити), “Критичне мислення” (3 кредити), “Інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності” (4 кредити), оскільки вони забезпечують загальні компетентності, однак не включені в основні результати навчання ОПП;

4. “Домедична підготовка” (4 кредити), “Історія держави і права” (4 кредити), “Теорія держави і права” (6 кредитів), “Професійно-психологічна підготовка правоохоронних органів” (3 кредити), “Організація діяльності судових та правоохоронних органів”(6 кредитів), “Основи вогневої підготовки” (4 кредити), “Основи кібернетики і управління інформаційними ресурсами” (3 кредити), “Основи тактичної підготовки правоохоронців” (4 кредити), “Кримінальне процесуальне право” (4 кредити), “Основи криміналістики” (4 кредити), “Практикум складання процесуальних документів” (4 кредити).

Таким чином, програма підсумкової атестації здобувачів фахової передвищої освіти, яка складається з освітніх компонентів (ОК 14, ОК 15, ОК 16, ОК 18), укладена на основі наступних 4 обов’язкових ОК, які формують спеціальні компетентності загальним обсягом 18 кредитів ЄКТС та забезпечують перевірку усіх результатів навчання, зокрема: Екзаменаційний білет складається з чотирьох питань з таких навчальних дисциплін: «Конституційне право України», «Адміністративне право України», «Превентивна діяльність правоохоронних органів», «Кримінальне право України».

Завдання білету мають міждисциплінарний (інтегрований) характер, спрямований на виявлення сформованості аналітичних, діагностичних, прогностичних умінь випускника. Білети рівноцінні за складністю і трудомісткістю та забезпечують перевірку готовності випускника до професійної діяльності.

Розподіл екзаменаційних питань між освітніми компонентами

Назва освітньої компоненти	Кількість екзаменаційних питань з навчальної дисципліни
“Превентивна діяльність правоохоронних органів”	25
“Адміністративне право України”	25
“Конституційне право”	25
“Кримінальне право України”	25

Відповідно до чотирьох модулів, виділених у змісті програми атестаційного екзамену і сформованих відповідно до їх змісту екзаменаційних питань, укладено **25 екзаменаційних білетів**, кожен з яких складається з чотирьох питань, зокрема:

3. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

При атестації, оцінюючи навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти, необхідно враховувати:

- правильність викладення матеріалу, повноту розкриття понять і закономірностей, точність вживання економічної термінології;
- ступінь самостійності відповіді;
- логічність, доказовість у викладенні матеріалу;
- здатність сформулювати відповідь державною мовою;
- ступінь сформованих інтелектуальних та фахових умінь з фінансів, банківської справи та страхування.

Оцінка результатів складання комплексного екзамену здійснюється за *100 - бальною* системою контролю знань та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях і протоколах роботи екзаменаційної комісії (ЕК).

Усі екзаменаційні завдання із кваліфікаційного іспиту є рівнозначними за їх внеском до загальної оцінки за іспит. Підсумкова оцінка кваліфікаційного екзамену є середньозваженою оцінкою за кожен вид екзаменаційних завдань.

Оцінка виставляється відповідно до наступних критеріїв:

A (відмінно) 90-100 балів	здобувач фахової передвищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, демонструє глибокі знання з різних освітніх компонент, логічно та послідовно викладає навчальний матеріал, уміє аргументувати свою думку, дає чіткі відповіді на поставлені запитання екзаменаційною комісією.
B (дуже добре) 83-89 балів	здобувач фахової передвищої освіти володіє значним обсягом навчального матеріалу, що свідчить про оволодіння ним основною та частково додатковою літературою з освітніх компонент, викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі несуттєві неточності, демонструє здатність до аналізу та узагальнення, вміє робити висновки, проте має певні труднощі з їх аргументуванням, а тому уникає висловлювання власної позиції, практичні завдання виконує переважно на продуктивно-репродуктивному рівні, демонструючи сформованість практичних умінь та навичок.
C (добре) 75-82 бали	здобувач фахової передвищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, що свідчить про знання ним переважно основної літератури з освітніх компонент, викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі мало суттєві помилки та неточності, демонструє здатність до аналізу, однак не має достатніх умінь для самостійного узагальнення, має труднощі щодо формулювання висновків та їх аргументування, практичні завдання виконує на основі використання стандартних схем та шаблонів.
D (задовільно) 67-74 бали	здобувач фахової передвищої освіти володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, демонструючи знання, отримані лише з основної літератури, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно, демонструє часткові уміння аналізу навчального матеріалу, але має значні труднощі з його узагальненням та формулюванням висновків, не вміє їх аргументувати, не виявляє самостійності думки, власної позиції. Практичні завдання виконує репродуктивно, має труднощі з визначенням мети завдань.

Е (достатньо) 60-66 балів	здобувач фахової передвищої освіти володіє навчальним матеріалом частково, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно та нелогічно, не володіє навичками аналізу навчального матеріалу, не вміє його узагальнювати, робити висновків та аргументувати їх. Не висловлює власної думки. Практичні завдання виконує неточно, не вміє самостійно визначати мету завдань, має труднощі щодо використання засвоєних знань на практиці.
FX (незадовільно) 35-59 балів	здобувач фахової передвищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно, викладає матеріал нелогічно та непослідовно практичні уміння та навички сформовані лише частково, практичні завдання виконує із суттєвими помилками, не відповідає на додаткові запитання.
F (неприйнятно) 0-34 бали	здобувач фахової передвищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати або відповідає не за змістом питань. Практичні уміння та навички не сформовані, практичні завдання не виконує або виконує неправильно.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Превентивна діяльність правоохоронних органів

1. Поняття превентивної діяльності.
2. Загальна превенція та превентивна діяльність правоохоронних органів.
3. Ознаки та зміст превентивної діяльності правоохоронних органів.
4. Принципи превентивної діяльності правоохоронних органів.
5. Форми та методи превентивної діяльності правоохоронних органів.
6. Особливості здійснення превентивної діяльності правоохоронних органів в умовах дії правового режиму воєнного стану.
7. Поняття та класифікація суб'єктів відносин превентивної діяльності правоохоронних органів.
8. Превентивна діяльність органів та підрозділів Міністерства внутрішніх справ України.
9. Превентивна діяльність органів безпеки України.
10. Превентивна та профілактична діяльність прокуратури.

11. Принципи, методи та форми адміністративної діяльності підрозділів ювенальної превенції.
12. Поняття та зміст адміністративної діяльності підрозділів ювенальної превенції.
13. Профілактичні заходи щодо попередження негативних явищ серед дітей, запобігання дитячій бездоглядності та правопорушенням серед дітей.
14. Профілактика як засіб контролю дітей, які вже вчинили правопорушення.
15. Діяльність органів досудового слідства із запобігання вчиненню кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.
16. Оперативно-розшукове запобігання вчиненню кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.
17. Превентивна діяльність Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.
18. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичні засобів, психотропних речовин і прекурсорів.
19. Превентивна діяльність Департаменту боротьби з наркозлочинністю Національної поліції України.
20. Превентивна діяльність Державної прикордонної служби щодо запобігання вчиненню кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичні засобів, психотропних речовин і прекурсорів.
21. Основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.
22. Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, їх повноваження.
23. Види спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству.
24. Діяльність правоохоронних органів України із запобігання терористичним загрозам, посяганням на національну безпеку й територіальну цілісність, колабораціонізму в умовах правового режиму воєнного стану.
25. Взаємодія з правоохоронними органами інших держав у межах запобігання транснаціональним злочинам.

Адміністративне право України

1. Адміністративне право в системі публічного права.

2. Принципи адміністративного права.
3. Джерела адміністративного права.
4. Поняття адміністративно-правової норми.
5. Поняття, основні риси та особливості адміністративно-правових відносин.
6. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування.
7. Система органів виконавчої влади.
8. Поняття та види публічної служби.
9. Поняття законності та дисципліни в публічному управлінні.
10. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
11. Поняття та види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.
12. Поняття, ознаки та види адміністративних послуг.
13. Адміністративно-правовий статус фізичних осіб.
14. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань, неурядових організацій та інших інституцій громадянського суспільства.
15. Адміністративні повноваження.
16. Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади.
17. Адміністративно-правовий статус Президента та органів місцевого самоврядування.
18. Адміністративно-правовий статус інших суб'єктів публічної адміністрації.
19. Адміністративний акт.
20. Адміністративні процедури.
21. Судовий захист публічних прав осіб.
22. Позасудовий захист публічних прав осіб.
23. Адміністративна відповідальність та адміністративні правопорушення.
24. Адміністративні стягнення.
25. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Кримінальне право

1. Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
2. Поняття кримінальної відповідальності.
3. Поняття об'єкта кримінального правопорушення.

4. Поняття предмета кримінального правопорушення та його місце у структурі складу кримінального правопорушення.
5. Суспільно небезпечна дія чи бездіяльність (діяння) як зовнішні акти поведінки людей, які вчиняються в реальній дійсності.
6. Поняття та ознаки дії у кримінальному праві.
7. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення; поняття суспільно небезпечних наслідків, їх види та значення у кримінальному праві.
8. Причинний зв'язок у кримінальному праві та його значення.
9. Поняття суб'єкта кримінального правопорушення в кримінальному праві.
10. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта кримінального правопорушення.
11. Умисел і його види.
12. Мотив і мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.
13. Необережність і її види.
14. Випадок (казус) як невинне заподіяння суспільно небезпечних наслідків, його відмінність від кримінальної протиправної недбалості.
15. Поняття закінченого кримінального правопорушення.
16. Поняття і значення співучасті у кримінальному правопорушенні, її об'єктивні та суб'єктивні ознаки.
17. Поняття й види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
18. Поняття необхідної оборони.
19. Поняття та значення звільнення від кримінальної відповідальності.
20. Умисні вбивства.
21. Умисні тілесні ушкодження.
22. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини.
23. Крадіжка. Грабіж. Відмежування від суміжних злочинів.
24. Терористичний акт.
25. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.

Конституційне право

1. Конституційне право в системі публічного права.
2. Система конституційного права як галузі права.
3. Поняття і система джерел конституційного права.
4. Поняття Конституції. Функції та юридичні властивості Конституції.
5. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права.
6. Вплив міжнародного права на систему джерел українського конституційного права.
7. Конституційне регулювання виборів та референдумів.
8. Конституційно-правові засади організації і здійснення державної влади в Україні та зарубіжних країнах.
9. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.
10. Законодавчий процес в Україні.
11. Конституційно-правовий статус народного депутата.
12. Конституційний статус глави держави.
13. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади.
14. Конституційний статус органів суду.
15. Інститут конституційної юстиції.
16. Територіальний устрій України.
17. Конституційні основи місцевого самоврядування.
18. Правовий захист Конституції: особливості української моделі.
19. Поняття та види Конституційного контролю.
20. Предмет відання та повноваження Конституційного Суду України.
21. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.
22. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України.
23. Конституційна скарга: поняття, критерії прийнятності, особливості розгляду.
24. Поняття й характеристика стадій конституційного судочинства. Учасники конституційного провадження.
25. Особливості юридичної сили рішень Конституційного Суду України з конституційних скарг.

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Превентивна діяльність правоохоронних органів

1. Превентивна діяльність підрозділів Національної поліції України : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра у Національному університеті «Одеська юридична академія», галузь знань 26 «Цивільна безпека» спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» / авт.-укл.: А. Кубаєнко, О. Ульянов, О. Крижановська ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2024. 128 с.
2. Поліцейська діяльність : підручник / за заг. ред. проф. С. С.Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с.
3. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності Національної поліції України та оперативних підрозділів : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Одеса : Фенікс, 2020. 251 с.
4. Поліцейська (адміністративна) діяльність : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2020. 396 с.
5. Судові та правоохоронні органи України : навчальний посібник. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.
6. Судові та правоохоронні органи України : підручник. Дніпро : ДДУВС, 2021. 400 с.
7. Розслідування колабораційної діяльності : практ. посібник / Є. О. Письменський, С. В. Головкін, А. В. Коваленко, В. В. Коваленко. Київ: Дакор, 2023. 260 с

Адміністративне право України

1. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. Харків : Право, 2021. 196с.
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін.; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
3. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні: посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / [І. М. Балакарева, М. І. Белікова, І. В. Бойко та ін.]; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. - Харків : Право, 2019. 190 с.
4. Загальне адміністративне право : підручник / [Гриценко І. С., Мельник Р. С., Пухтецька А. А. та інші]; за заг. ред. І. С. Гриценка. К. : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
5. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. К.: Ваіте, 2014. 376 с.

Кримінальне право України

1. Кримінальне право України : Загальна частина: підручник / В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов, та ін., за ред. В.Я Тація, В.І. Тютюгіна, В.Я. Борисова - 6-те видання, перероблене і доповнене. Харків : Право. 2020. 584 с.
2. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина. Вид. 8-ме, перероблене та доповнене. Київ : Алерта. 2022. 574 с.
3. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, Висновками Верховного Суду України / упоряд. С.Г. Туманов. Харків : Право. 2019. 792 с.

4. Кримінальне право України : Особлива частина: підручник / В.Я Тацій, В.І. Тютюгін, В.Я. Борисов, та ін., за ред. В.Я Тація, В.І Тютюгіна, В.Я. Борисова. Вид. 6-те, перероблене і доповнене. Харків : Право. 2020. 768 с.
5. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / В.І. Тютюгін, М.А. Рубашенко. Харків : Право. 2020. 322 с.

Конституційне право України

1. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посібник. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.
2. Конституційне право України: нав.-метод. посібн. для здобувачів вищої освіти / Д.С. Терлецький, М.В. Афанасьєва, Ю.Д. Батан та ін.: Одеса, 2020. 242 с.
3. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2020. 592 с.
4. Конституційне право України : посіб. для підгот. до іспитів / Т. М. Слінько [та ін.] . 7-ме вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2022. 386 с.
5. Пересада О. М. Конституційне право України : навч. посіб. в таблицях та схемах / О. М. Пересада ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Київ : Дакор, 2020. 248 с.
6. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.